

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.162/2024/23.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke
Dr. Varga Eszter, előadó bíró
Molnár Ferencné dr., bíró
Dr. Horváth Péter, bíró
Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2025. október 14.

Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette

Terhelt(ek): IV. rendű

Első fok: Nyíregyházi Törvényszék, 2.B.407/2021/34., ítélet,
tárgyalás, 2023. január 24.

Másodfok: Debreceni Ítéltábla, Bf.II.157/2023/7., ítélet,
nyilvános ülés, 2023. május 17.

Az indítvány előterjesztője: a IV. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: a IV. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette miatt a IV. rendű terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a IV. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a

Debreceni Ítéltábla Bf.II.157/2023/7. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasítja.

Elrendeli a IV. rendű terhelt által megfizetett 1.900.000 (egymillió-kilencszázezer) forint pénzbüntetésnek a befizetés napjától a visszatérítés időpontjáig számított mindenkor törvényes kamatával emelt visszatérítését a IV. rendű terhelt részére.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

I.

[1] A Nyíregyházi Törvényszék a 2023. január 24-én kihirdetett 2.B.407/2021/34. számú ítéletével a IV. rendű terheltet bűnösnek mondta ki költségvetési csalás büntetőjében [Btk. 396. § (6) bekezdés, (5) bekezdés b) pont] és bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetőjében [Btk. 396. § (6) bekezdés, (5) bekezdés b) pont]. Ezért őt mint bűnszervezetben elkövetőt, halmazati büntetésül 2 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre, 380 napi tétel, napi tételenként 10.000 forint, összesen 3.800.000 forint pénzbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetése esetére az átváltoztatásról, valamint a vagyoneklkobzásról.

[2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2023. május 17-én jogerős Bf.II.157/2023/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta akként, hogy a IV. rendű terhelt terhére megállapított bűncselekmények helyes minősítése költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (6) bekezdés, (5) bekezdés b) pont 2. fordulat] és bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (6) bekezdés, (5) bekezdés b) pont 2. fordulat]. A szabadságvesztés büntetést és a közügyektől eltiltás mellékbüntetést egyaránt 3-3 évre súlyosította, a pénzbüntetés egy napi tételének összegét 5.000 forintban állapította meg azzal, hogy az így kiszabott 1.900.000 forint pénzbüntetést kell felhívásra megfizetni. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

II.

[3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a IV. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját, a b) pontját, valamint a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontját megjelölve elsődlegesen hatályon kívül helyezés és az eljárás megszüntetése, másodlagosan hatályon kívül helyezés és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása, harmadlagosan az eljárás felfüggesztése és az EUB-hoz fordulás, negyedlegesen az Alkotmánybírósághoz fordulás, ötödlegesen a jogerős ítélet

megváltoztatása, a bünszervezetben elkövetés mellőzése és enyhébb büntetés kiszabása érdekében.

[4] Kifogásolta, hogy a Be. 649. § (2) bekezdés c) pontja csak azt tartalmazza felülvizsgálati indítvány előterjesztésére alapot adó eljárási szabálysértésként, ha a bíróság a határozatát nem az arra jogosult által emelt vád alapján hozta meg. A törvényes vád hiánya ugyanakkor nem felülvizsgálati ok.

[5] Álláspontja szerint ezért szükséges, hogy amíg a jogszabály módosítására a törvényhozó által nem kerül sor, ezen hiányosságot a Kúria azzal pótolja, hogy ezt a kérdéskört a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára figyelemmel, a Be. 608. § (1) bekezdés c) pont szerint a bíróság hatáskörének keretén belül vizsgálja, tekintve, hogy a bíróságnak csak jogszerűen emelt vád következtében van hatásköre az eljárás lefolytatására.

[6] Kifejtette, hogy a IV. rendű terhelttel szemben folyamatban volt büntetőeljárásban eljáró védőivel szemben ügyvéd1 fegyelmi eljárást kezdeményezett a Miskolci Járásbíróság előtt a 2022. szeptember 21. napján tartott tárgyaláson tett kijelentései miatt. A 2023. május 17-i nyilvános ülés napján védő1 egy olyan fegyelmi tárgyaláson volt jelen a Budapesti Ügyvédi Kamara Fegyelmi Tanácsa előtt, ahol ügyvéd1 – mint az eljárás kezdeményezője – is ki lett hallgatva. Az indítvány szerint ügyvéd1 jelen ügyben eljáró másodfokú tanács egyik tagjának, előadó bírójának, bírólnek a felesége volt a másodfokú eljárás során.

[7] A másodfokú tanács összetételéről védő1nek nem volt előzetes tudomása, csupán azt tudta, hogy a tanács elnöke bíró2. A tanács további tagjainak személyére – így arra, hogy az előadó bíró bíról – a 2023. május 17-i nyilvános ülésen derült fény, ahol védő1 nem tudott személyesen megjelenni, csupán helyettesítéséről tudott gondoskodni.

[8] A IV. rendű terhelt védőjének indokai szerint, amennyiben védő1 személyesen látta volna el a IV. rendű terhelt védelmét a másodfokú nyilvános ülésen és nem került volna sor a helyettesítésére, védő1 nyilvánvalóan azonnal, a nyilvános ülésen jelezte volna, hogy az ügy elbírálásában ne vegyen részt bíról, hiszen a felesége, ügyvéd1 és védő1 között kialakult polgári és büntetőügyekben keletkezett jogviták következtében bíróltól nem várható el védő1 védence, a IV. rendű terhelt ügyének elfogulatlan megítélése.

[9] Ezért szerinte a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontjában szabályozott kizárási ok fennállt bíról esetében fennállt, mivel nemcsak arra kell súlyt helyezni, hogy a bíróság pártatlan legyen, hanem legalább ilyen fontos a pártatlanság látszatának a biztosítása is.

[10] Kifejtette továbbá, hogy nem állapítható meg a bünszervezet a IV. rendű terhelt terhére sem az I., sem pedig a II. tényállási pontokban szereplő cselekmények vonatkozásában.

[11] Az I. tényállásban két személy szerepel, az I. rendű és a IV. rendű terhelt. A tényállás megemlíti a közelebbiről meg nem határozott elosztó csoportokat.

[12] Sérelmezte, hogy a vádirat még állítást sem tett arra, hogy az I. rendű terhelt és az elosztók bünszervezetet alkottak volna, és fel sem sorolta ennek a fogalmi elemeit, ezért az eljáró bíróságok túlterjeszkedtek a vádon.

[13] Indokai szerint a II. tényállási pontban az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű és a IV. rendű terhelt szerepel. Ezen ítéleti tényállási pont szerint a IV. rendű terhelt 2018. május 15. napjától aktívan nem vett részt az adózatlan cigarettaszállításban, csupán a cím1 utcai garázsokat bérelte, és adta bérbe az I. rendű terheltnek továbbra is. Álláspontja szerint a IV. rendű terhelt esetében hiányzott a tudattartalom, hiszen nem ismerte a II. rendű terheltet, nem tudott arról, hogy őt váltotta a II. rendű terhelt.

[14] Kifogásolta, hogy a bíróság felsorolta a felvezető személygépkocsikat, a mobiltelefonokat, és azt, hogy az I. rendű terhelt az eladók és a vevők nevét eltitkolta a II. rendű terhelt elől, összegzésként pedig azt a fordulatot használta, hogy ezek a lelepleződés

elkerülését és a felderítés megnehezítését szolgálták. Azonban ez nem jelent mást, mint hogy a felsoroltak a lebukást célozták, amely mindegyik bűncselekményre igaz.

[15] Szerinte sem a konspirációt, sem a tudattartalmat nem vezette le a bíróság a IV. rendű terhelt esetében, így a bűnszervezeti elkövetés a II. tényállás vonatkozásában sem állapítható meg.

[16] A Legfőbb Ügyészség BF.1185/2024/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[17] Az ügyészség szerint a IV. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa azon részét illetően, amelyben a védő azt sérelmezi, hogy a törvényes vád hiánya nem minősül felülvizsgálati oknak, és amelyben arra hivatkozik, hogy törvényes vád hiányában az alapügyben eljáró bíróság a hatáskörét túllépte, törvényben kizárt. Ugyancsak törvényben kizárt a felülvizsgálati indítvány azon részét illetően is, amelyben a védő arra hivatkozik, hogy a IV. rendű terhelt azon tényekről, amelyek a bűnszervezetben való elkövetés megállapításához szükségesek, így arról, hogy a II. tényállási pontban írt cselekmény elkövetésében további személyként a II. rendű terhelt is részt vett, nem tudott.

[18] A felülvizsgálati okok körének meghatározása a jogalkotásra, nem pedig a jogalkalmazásra tartozik, felülvizsgálati eljárásban az ezzel kapcsolatos kérdések érdemben nem vizsgálhatóak.

[19] Kifejtette, hogy a hatásköri szabályok arról rendelkeznek, hogy adott bíróság a büntetőügyek mely körét illetően jogosult eljárni. A védő olyan hatásköri szabályt, amelyet az alapügyben eljáró bíróság megsértett volna, nem jelölt meg.

[20] A IV. rendű terhelt védője a vádon való túlterjeszkedést illetően olyan tényeket, amelyek a Be. 607. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti felülvizsgálati ok megállapítására adnának alapot, nem közölt. Az a körülmény, hogy az alapügyben hozott jogerős ítéletben rögzített tényállás tartalmaz olyan tényeket, amelyeket a vádirati tényállás nem tartalmaz, amennyiben az ítéleti tényállásban írt cselekmény tettezonos a vádirati tényállásban írt cselekménnyel, felülvizsgálati oknak nem minősül.

[21] Álláspontja szerint a IV. rendű terhelt védője, mivel maga sem állította azt, hogy a jogerős ítélet tényállásában a IV. rendű terhelt terhére rótt cselekmény ne lenne tettezonos a vádirati tényállásban terhére rótt cselekménnyel, a vádon való túlterjeszkedés állításán keresztül voltaképpen ténylegesen a jogerős ítéletben megállapított ítéleti tényállást támadja.

[22] Indokai szerint a IV. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványában abból a tényből vezeti le bíról másodfokú bíró másodfokú eljárást illető elfogultságát, hogy a felesége, ügyvéd1 védő1gyel, a IV. rendű terhelt védelmét a másodfokú eljárás során ellátó ügyvéddel szemben egy, az alapügyet semmilyen tekintetben nem érintő ügyben panaszt tett a Budapesti Ügyvédi Kamaránál, és emiatt védő1gyel szemben fegyelmi eljárás indult. Ez a tény azonban, figyelemmel arra is, hogy bíról az alapügyben folytatott másodfokú eljárás során az ügyben való elfogultságáról nyilatkozatot nem tett, önmagában, az ügy elbírálását illető elfogultság tényét igazoló konkrét adat hiányában bíról másodfokú bíró személyét illetően elfogultság megállapítására alapot nem ad.

[23] Kifejtette, hogy a jogerős tényállás alapján, figyelemmel a jövedéki adóról szóló háttérjogszabályi rendelkezésekre, az alapügyben eljáró bíróság törvényesen, a büntető anyagi jogszabályi rendelkezésekkel összhangban állapította meg a IV. rendű terhelt bűnösségét jövedéki termékre elkövetett költségvetési csalás bűntettében.

[24] A megállapított jogi minősítés ugyanakkor annyiban törvénytörő, hogy a cselekmény helyesen nem 2 rendbeli, hanem egységesen 1 rendbeli, a Btk. 396. § (6) bekezdés 5.

fordulatába ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, jövedéki termékre üzletszerűen, kereskedéssel elkövetett költségvetési csalás büntetnének minősül, amely cselekményt a IV. rendű terhelt társtettesként, valamint bünszervezetben követte el.

[25] Indokai szerint a IV. rendű terhelt terhére rótt cselekményt a törvény 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni mind az elkövetésekor, mind annak elbírálásakor. Így a bíróság által a IV. rendű terhelttel szemben enyhítő szakasz alkalmazásával kiszabott büntetés még abban az esetben sem lenne törvénysértő, ha a bíróság a bünszervezetben való elkövetést törvénysértően állapította volna meg. Erre azonban nem került sor, mivel a bíróság a felülvizsgálati eljárásban is irányadó ítéleti tényállás alapján törvényesen állapította meg azt, hogy a IV. rendű terhelt a terhére rótt II. tényállási pontban írt cselekményt bünszervezetben követte el.

[26] A bíróság a bünszervezetben való elkövetést az I. rendű, a II. rendű és a IV. rendű terhelt által együttesen elkövetett, azaz a II. tényállási pontban írt cselekmények tekintetében állapította meg. E részcsselekményeket az irányadó ítéleti tényállás szerint hárman követték el, amely három személy közül a tényállás szerint az I. rendű terhelt szervező, irányítói szerepet töltött be, a II. rendű és a IV. rendű terhelt az ő alárendeltségében követték el a terhükre rótt cselekményeket. A terheltek a II. tényállási pontban írt költségvetést károsító bűncselekményt éveken keresztül követték el, rendszeres haszonszerzés érdekében. A kereskedéssel érintett cigaretták mennyiségére figyelemmel mindhárom terhelt, így a IV. rendű terhelt által is tudottan súlyos bűncselekmények elkövetése volt a szervezet célja. Valamint az elsőfokú bíróság által helytállóan részletezett tényekre figyelemmel az elkövetés konspiratív jellege kétséget kizáró módon megállapítható.

[27] A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján a megtámadott határozatoknak a hatályában fenntartását indítványozta.

[28] A IV. rendű terhelt védője az ügyészség átiratában foglaltakra tett észrevételében lényegében fenntartotta a felülvizsgálati indítványában foglaltakat.

[29] A védő a felülvizsgálati indítványa indokolásának kiegészítésében a törvényes vád hiányának alátámasztására a Kúria Bfv.III.1.334/2024/9. számú határozatára hivatkozott.

III.

[30] A IV. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány az alábbiak szerint alapos.

[31] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[32] A IV. rendű terhelt védője indítványában több felülvizsgálati okra hivatkozott, köztük eljárási szabálysértésre is.

[33] A felülvizsgálati indítvány a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerinti elfoglaltsági ok fennállására hivatkozott, az eljáró másodfokú bíróság tanácsának tagja, az ügy előadó bírāja vonatkozásában, a pártatlanság látszatának sérelmét állítva.

[34] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján – a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel – felülvizsgálat alapjául szolgáló abszolút eljárási szabálysértés, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.

[35] Az Alkotmánybíróság 25/2013. (X. 4.) számú AB határozata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos alapkövetelmény, hogy a korábbi Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott felülvizsgálati eljárást megalapozhatja a korábbi Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány is. A hatályos Be. tartalmilag azonos szabályozása alapján tehát felülvizsgálatnak ez okból továbbra is helye van.

[36] Ahogy azonban az Alkotmánybíróság említett határozata indokolásának [46] bekezdése is rámutat, az elfogultsági kifogás felülvizsgálat keretében is csak a kizárásra vonatkozó egyéb szabályok szerint érvényesíthető.

[37] Az Alkotmánybíróság határozatában írtak alapján az elfogultsági kifogás kizárólag akkor szolgálhat felülvizsgálati eljárás alapjául, amennyiben az elfogultságra okot adó körülményről a jogerős ítélet meghozatalát követően szereztek tudomást, illetve ugyanazt az okot nem ismételten jelentik be (Kúria Bfv.III.788/2020/17. számú határozat, Bfv.III.1.380/2024/12. számú határozat).

[38] Azon törvényi feltételt, miszerint az ügy elfogulatlan megítélése valamely bírótól nem várható, csak az adott ügy valóságos tényei alapján lehet megállapítani, és csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bírók pártatlansága iránt észszerű (megalapozott) kételyt ébresztenei alkalmasak (EBH 2014.B.4.II.).

[39] A Kúriának elsőként tehát azt kellett vizsgálnia, hogy alapos-e a IV. rendű terhelt védőjének az elfogultságra vonatkozó kifogása.

[40] Az iratok alapján megállapítható, hogy:

- A másodfokú bíróság tanácselnöke 2023. május 17. napjára tűzte ki a nyilvános ülést.
- A IV. rendű terheltet a nyilvános ülésről értesítette, míg a IV. rendű terhelt védőjét idézte (Debreceni Ítéltábla Bf.II.157/2023/4. számú értesítő végzés és idéző végzés). Mind az értesítésen, mind az idézésen kizárólag a tanács elnökének a neve szerepelt.
- A IV. rendű terhelt meghatalmazott védője, védő1 2023. május 2. napján elektronikus úton előterjesztette a fellebbezésének az indokolását.
- A 2023. május 17-i nyilvános ülésen a IV. rendű terhelt meghatalmazott védője helyett védő2 ügyvéd volt jelen. A másodfokú bíróság a nyilvános ülésen az ügyet jogerősen befejezte (Debreceni Ítéltábla Bf.II.157/2023/7. számú jegyzőkönyv 1. oldal 3. bekezdés, 3. oldal 2. bekezdés).
- Védő1, a IV. rendű terhelt védője 2023. május 22. napján kizárási indítványt terjesztett elő. Az indítvány szerint: A nyilvános ülés napján az ítélet kihirdetését követően szerzett tudomást az eljáró tanács összetételéről. Arról volt csak tudomása, hogy bírő2 a tanács elnöke, azonban a tanács összetételét csak a helyette eljáró védőtől, az ítélet kihirdetése után tudta meg. Így az elfogultsággal kapcsolatosan semmilyen bejelentést nem tehetett. A helyettesítésére azért került sor, mert ugyanezen a napon Budapesten volt tárgyalási elfoglaltsága, amelyen személyesen kellett megjelennie a Budapesti Ügyvédi Kamara Fegyelmi tanácsa előtt. Ugyanis ügyvéd1 etikai eljárást kezdeményezett ellene. A sérelmezett kijelentések a részéről a bírósági tárgyaláson valóban elhangzottak, azonban ennek az volt az oka, hogy ügyvéd1 ügyfele ellene büntetőfeljelentést tett a Btk. 278. §-ában meghatározott kényszerítés hatósági eljárás büntetnének elkövetése miatt. Az ügyvédnő a megyei rendőrfőkapitányságon rá nézve olyan terhelő vallomást tett, mely nem felel meg a valóságnak. Miután az ügyben a védő ügyfelét is kihallgatták tanúként, és kiderült az, hogy a feljelentés tárgyát képező

beszélgetésről hangfelvétel készült, szerinte bizonyítható az, hogy az ügyvédnő valótlan vallomást tett az ügyben. A nyilvános ülés napján tehát egy olyan fegyelmi ügyben volt jelen a Budapesti Ügyvédi Kamara Fegyelmi tanácsa előtt, ahol az ügyvédnő is mint az eljárás kezdeményezője ki lett hallgatva. Az eljárás, miután igazságügyi szakértő van kirendelve a hangfelvétel eredetiségével kapcsolatban, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig fel lett függesztve. Az ügyvédnő ügyvéd1, a IV. rendű terhelt ügyében eljáró tanács egyik tagjának, bírónak a felesége. A tanúkénti kihallgatása során az ügyvédnő elmondta, hogy erről az ügyről tájékoztatta a férjét is. Amennyiben nem helyettes látja el a IV. rendű terhelt védelmét, akkor a védő tudta volna jelezni, hogy az ügy elbírálásában ne vegyen részt bíról. Szerinte a jelen helyzetben az általa képviselt ügyekben bíról úrtól nem várható el a teljesen független, pártatlan, tárgyilagos eljárás, még akkor sem, ha ő a feleségével kapcsolatos, immár hosszú ideje tartó polgári peres, és büntetőügyben keletkezett vitákba, amelyek a felesége és közötté kialakultak, soha semmilyen mértékben nem kapcsolódott bele. Mindezek alapján indítványozta a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését.

– A kizárási indítványhoz a védő csatolta a Budapesti Ügyvédi Kamara 2022.V.450/2. számú határozatát, a Budapesti Regionális Fegyelmi Bizottság Fegyelmi Tanácsa 2023.F.104/13. számú idézését a 2023. május 17-i fegyelmi tárgyalásra, valamint a Miskolci Járásbíróság 24.B.252/2022/25. számú jegyzőkönyvét.

– A kizárási indítványban foglaltakra figyelemmel a Debreceni Ítéltábla 2023. május 25-én felhívta a IV. rendű terhelt védőjét, hogy 8 napon belül nyilatkozzon, hogy a másodfokon hozott határozat ellen az ítéltáblának címzett, a másodfokú határozat hatályon kívül helyezésére irányuló indítványát másodfellebbezésként vagy felülvizsgálati kérelemként terjesztette-e elő (Debreceni Ítéltábla Bf.II.157/2023/8-I. számú átirat). Ezen felhívásra a védő nem válaszolt.

– A Kúria megkeresésére a Debreceni Ítéltábla elnöke a 2025.El.IV.E.80/2. számú átiratában azt a tájékoztatást adta, hogy bíról a másodfokú eljárás ideje alatt házastársi kapcsolatban volt ügyvéd1gyel.

[41] A Be. 14. § (1) bekezdése tételesen felsorolja, hogy mely esetekben állnak fenn kizárási okok a bíróval szemben.

[42] A kizárási okok abszolút és relatív okokra oszthatók. A Be. 14. § (1) bekezdés a)-d) pontjaiban szereplő kizárási okok, továbbá a Be. (3) bekezdésében és a (4) bekezdésben írtak az abszolút okok. Ezek az okok olyan tények, amelyek fennállásakor az elfogultságot a jogalkotó vélelmezi, és a vélelem megdönthetetlen. Az abszolút kizárási ok az érintett bíról kizárását eredményezi, minden további vizsgálat nélkül.

[43] A Be. 14. § (1) bekezdés e) pontjában írt kizárási ok a relatív kizárási okot tartalmazza, ami szerint bíróként nem járhat el az, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható. Nem jelent tehát feltétlen kizárást, esetenként kell mérlegelni azt, hogy fennáll-e, és az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell a személyes pártatlanságot. A kizárás iránti bejelentés, amely a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontján alapul, nem az egész bíróság, hanem csak az ügy elbírálására kijelölt bíról eljárását tilalmazza arra az esetre, ha tőle az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható. Relatív kizárási oknak minősül minden olyan előre meg nem határozható körülmény, amelyről alapos okkal feltehető, hogy az eljáró bírót, avagy a bírói tanács valamely tagját akadályozza a konkrét ügy elfogulatlan megítélésében.

[44] Az ítélezési gyakorlat egyértelmű és következetes abban, hogy a bírák elfogultságának megállapítására csak konkrét és alapos okból kerülhet sor, és csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bíról pártatlansága iránt észszerű (megalapozott) kételyt ébresztenei alkalmasak.

[45] A Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerinti kizárás iránti bejelentés alaposságát a konkrét ügghöz kötötten, valóságos tények alapján kell tisztázni (BH 2012.147.).

[46] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a független és pártatlan bírósághoz való jog egymással szorosan összefügg. Ezen részjogosítványok a tisztességes eljárás követelményrendszerének olyan lényeges elemei, amelyek érvényesülése nélkülözhetetlen a többi alkotmányos alapjog védelméhez.

[47] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.

[48] A pártatlanság követelménye azt hivatott elősegíteni, hogy az ítélező bíró az ügyben résztvevő felekkel szembeni elfogultságtól vagy előítéletektől mentesen bírálja el az ügyet, és hozza meg döntését. A pártatlanság követelménye egyfelől a bíró magatartásával és hozzáállásával szembeni elvárásként jelentkezik. Másfelől azonban mércét állít a jogszabályi környezettel szemben is. E mérce szerint az eljárási szabályoknak törekedniük szükséges minden olyan helyzet elkerülésére, amely a bíró pártatlanságát illetően jogos kétségeket ébreszthet. Ebből fakad, hogy a konkrét ügyben a bírónak nem csak tárgyilagosan szükséges ítéleznie, de a pártatlan ítékezés látszatának megőrzése is feladata [25/2013. (X. 4.) AB határozat].

[49] A pártatlanság elve érvényesülésének vagy érvényesíthetőségének hiánya az önkényes döntéshozatal veszélyét rejti magában. A pártatlanság szubjektív oldala kifejezetten azt az igényt fogalmazza meg, hogy az adott ügyben az eljáró bíró nem rendelkezhet előítéletekkel, és nem lehet elfogult. Az ügyek pártatlan megítélésén túl az ítélező bíróságnak a pártatlanság látszatát sem szabad elveszítenie.

[50] Az ügyek tárgyilagos megítélése abban az esetben garantált, ha a bírák képesek kizárólag az ügy tényeit, a tények alapjául szolgáló bizonyítékokat, valamint a tények megítéléséhez szükséges jogszabályokat elszigetelten vizsgálni és értékelni. Minden olyan körülmény, amely ezeken kívül esik és egyúttal a felekhez, vagy magához az ügghöz kapcsolódik, azért sodorja veszélybe az adott ügy tárgyilagos elbírálását, mert képes befolyásolni a bíró mérlegelési tevékenységét. Éppen ezért a pártatlan eljárás garanciájának sérelme egyfelől a konkrét ügy elintézését, annak kimenetelét egyik vagy másik fél hátrányára befolyásolja. Másfelől ugyanakkor az ügyek elfogult, részrehajló megítélése a bírói hatalom tekintélyét, valamint a bíróság ítéleteibe vetett közbizalmat, így végső soron a jogállamiság értékrendjét erodálhatja. A pártatlanság garanciája éppen ezért átfogja az érvényesítésére, a pártatlanság megkérdőjelezhetőségére szolgáló jogorvoslási lehetőségeket is [25/2013. (X. 4.) AB határozat, Kúria Bfv.III.431/2020/10. számú határozat].

[51] Az Alkotmánybíróság az EJEB gyakorlatára alapozva rögzítette a pártatlanság két aspektusát, a szubjektív, illetve az objektív értelemben vett pártatlanságot.

[52] A pártatlanság szubjektív oldala azt az igényt fogalmazza meg, hogy az adott ügyben a bíróság egyetlen tagja sem rendelkezhet előítéletekkel, és nem lehet elfogult. Ehhez képest a pártatlanság objektív oldala azt jelenti, hogy a bíró adott ügyben tanúsított magatartásán túlmutatóan felmerülhet-e jogos kétely a pártatlansága tekintetében. E jogos kétely pedig akkor releváns, ha objektív igazolást nyerhet [25/2013. (X. 4.) AB határozat, EJEB, Piersack kontra Belgium, (8692/79.)].

[53] Ehhez képest kell különbséget tenni a pártatlanság szubjektív és objektív tesztje között.

[54] Ekként a kétely felmerülése kapcsán a döntő jelentőségű körülmény az, hogy ez a kétely objektív szempontokkal igazolható-e, vagyis a bíró pártatlanságának látszata válik-e kétségesse.

[55] Az objektív teszt szélesebb körben alkalmazható. Vizsgál minden olyan tényezőt, amely az ügy bármely résztvevőjében vagy a közvéleményben kétséget ébreszthet a bíróság pártatlanságát illetően. A bíró múltbéli szerepe, kapcsolatai vagy akár hozzátartozóinak érintettsége is alapot adhat az elfogultság objektív megállapítására. Összegezve: a pártatlanság látszatát vizsgálja a kívülálló szemszögéből. A megállapítás alapja a bíró korábbi szerepe, kapcsolatai, körülményei.

[56] A szubjektív teszt esetén a pártatlanság hiányát csak konkrét bizonyítékokkal lehet alátámasztani. A bíró tényleges belső elfogultságát vizsgálja. A megállapítás alapja a bíró személyes magatartása, kijelentései.

[57] Jelen ügyben a másodfokú tanács egyik, az ügy előadó bírójának (ügyvéd) házastársa és az eljárásban szereplő védő között több jogviszonyban folyamatban lévő jogviták voltak, a bíró felesége fegyelmi eljárást kezdeményezett a védő ellen az illetékes ügyvédi kamaránál, amely alapján a fegyelmi eljárás meg is indult. A fegyelmi tárgyalás és a jelen ügy másodfokú nyilvános ülése azonos időpontra esett.

[58] A védő csupán a másodfokú tanács elnökének személyéről bírt tudomással, a tanács további tagjairól nem volt ismerete, az ütközés miatt helyettesítéséről gondoskodott. Az ügy előadó bíróját a felesége korábban már tájékoztatta a védő és közöttük kialakult nézeteltérésről. A másodfokú nyilvános ülésen e kérdés nem merült fel.

[59] Ehhez képest a védőnek nyilvánvalóan nem volt lehetősége az ügy jogerős elbírálása előtt az eljárási kifogásának, a kizárás iránti indítványának a bejelentésére, miként ezt megtette azt követően nyomban, hogy minderről tudomást szerzett.

[60] Az ügy jogerős befejezését követően a kizárásról a (jogerő előtti) törvényi szabályozásban rögzített eljárásban nincs perjogi lehetőség dönten, nincs már ugyanis elintézésre váró ügy, amelyre nézve a bírót nyilatkoztatni lenne mód. Ennek felmerülését követően azonban akkor járt volna el helyesen az ítélőtábla, ha a védő kizárási okra hivatkozó, és emiatt hatályon kívül helyezést indítványozó beadványát tartalma szerint – az alkotmányos követelményre is figyelemmel – felülvizsgálati kérelemnek tekintette volna, és ennek megfelelően járt volna el.

[61] Nem kétséges az iratok alapján, hogy az ügyben az előadó bíró elfogultságáról nyilatkozatot nem tett (amit, ha nem érzi magát annak, nem is kell megtennie), az említett, utólag felszínre került körülményeken túlmenően a másodfokú eljárás iratai a bíró elfogultságára utaló adatot nem tartalmaztak.

[62] Mindezen körülmények azonban, amelyek kétség nélkül, tényszerűen megállapíthatóak voltak, a bíró szubjektív megnyilvánulásának hiányától függetlenül a pártatlanság látszatát egyértelműen sértik.

[63] Felülvizsgálatban ilyen ténybeli körülmények mellett a fel nem oldott (ki nem beszélt), ekként változatlanul feloldásra váró sérelem egyetlen módon orvosolható, a kérdéses határozat hatályon kívül helyezésével. A Kúria egyben rögzíti azt is, hogy jelen ügyben az eljárási szabálysértés releváns tényei a Kúria Bfv.II.1471/2018/6. számú határozatában megállapítottakhoz képest jelentősen eltérnek, olyan többlet elemeket tartalmaznak, amelyek az ügyek azonos megítélését kizárják.

[64] Mindezek alapján a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt – a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontjára figyelemmel fennálló – feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés megvalósult.

[65] A feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés megállapítása folytán a Kúria a felülvizsgálati indítvány további részében hivatkozott anyagi jogi okból a felülvizsgálatot értelemszerűen már nem is végezhetette el.

[66] Ekként a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti okból a Be. 663. § (1) bekezdés b) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította. Rendelkezett továbbá a IV. rendű terhelt által megfizetett 1.900.000 forint pénzbüntetésnek a befizetés napjától a visszatérítés időpontjáig számított mindenkor törvényes kamatával emelt visszatérítéséről [Be. 856. § (1) bekezdés a) pont].

[67] *A döntés elvi tartalma*

A Be. 14. § (1) bekezdés e) pontjában írt kizárási ok a relatív kizárási okot tartalmazza, ami szerint bíróként nem járhat el az, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható. Nem jelent tehát feltétlen kizárást, esetenként kell mérlegelni azt, hogy fennáll-e, és az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell a személyes pártatlanságot. A kizárás iránti bejelentés, amely a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontján alapul, nem az egész bíróság, hanem csak az ügy elbírálására kijelölt bíró eljárását tilalmazza arra az esetre, ha tőle az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

A bírói gyakorlat egyértelmű és következetes abban, hogy a bírák elfogultságának megállapítására csak konkrét és alapos okból kerülhet sor és csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bíró pártatlansága iránt észszerű (megalapozott) kételyt ébresztenei alkalmasak.

IV.

[68] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[69] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételt előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2025. október 14.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Horváth Péter s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

Kúria
3.Bfv.1.162/2024/23-I.

11

BÉ